

persbericht

Parnassusplein 5
Postbus 16164
2500 BD Den Haag
T 070 340 70 00
F 070 340 70 44
www.scp.nl

Inlichtingen bij
Jedid-Jah Jonker
j.jonker@scp.nl
T 070 340 7935

Comparing countries on public performance

Den Haag, 9 mei 2012

Een internationaal vergelijkend onderzoek naar prestaties van de publieke sector in 28 hoog ontwikkelde landen.

- In het algemeen is er weinig verband tussen uitgaven aan en prestaties van de publieke sector. Een efficiënte inrichting van de publieke sector heeft meer invloed op de resultaten dan de hoeveelheid geld die er aan wordt besteed.
- Gemiddeld wordt 49% van het bruto binnenlands product (BNP) besteed aan de publieke sector. De publieke sector is gemiddeld het grootst in Scandinavische landen (55%) en het kleinst in Oost Aziatische landen (40%). De publieke sector van Nederland is met 53% van het BNP iets groter dan gemiddeld.
- In de Scandinavische landen, Japan en Zwitserland presteert de publieke sector relatief het best. Noorwegen scoort het hoogst met het rapportcijfer 6,7. Nederland hoort bij de zeven best presterende landen. Op de meeste terreinen weet de publieke sector in Nederland goede prestaties te bereiken. Nederland scoort over alle sectoren gemiddeld een 6,1.
- De prestaties van de publieke sector in de Mediterrane en Oost Europese landen en de Verenigde Staten blijven achter vergeleken met die van de andere landen. Hekkensluiter is Griekenland met een gemiddeld rapportcijfer van 2,7. Ook België scoort lager dan gemiddeld met een 4,5.
- De prestaties van Nederland op het gebied van onderwijs, openbaar bestuur, cultuur en sociale zekerheid zijn bovengemiddeld, terwijl het uitgavenniveau gemiddeld is.
- Op het gebied van zorg, sociale veiligheid en met name milieu blijven de prestaties in Nederland achter bij de ingezette middelen.

Dit zijn de belangrijkste conclusies uit de SCP-publicatie *Countries compared on public performance. A study of public sector performance in 28 countries*, die op woensdag 9 mei verschijnt. In het rapport, onder redactie van dr. Jedid-Jah Jonker, worden de prestaties van de publieke sector in achtentwintig OESO-landen onderzocht voor de periode 1995 tot 2009. Het onderzoek is tot stand gekomen in

samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In het onderzoek wordt uitgebreid gekeken naar de sectoren onderwijs, zorg, sociale veiligheid en wonen. Daarnaast is er ook aandacht voor de sectoren sociale zekerheid, economische zaken en infrastructuur, milieu, cultuur en sport, en openbaar bestuur. In het rapport wordt onderzocht hoe de gevonden verschillen in prestaties te verklaren zijn en wat landen hieruit van elkaar kunnen leren.

Van wie zijn de gegevens afkomstig?

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO of OECD) in Parijs is een samenwerkingsverband van 34 ontwikkelde landen. De OESO verzamelt en analyseert gegevens over een aantal belangrijke publieke sectoren, met name het onderwijs en de zorg. De gegevens worden grotendeels aangeleverd door de nationale organisaties, zoals in Nederland het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De gegevens van de OESO zijn een zeer belangrijke bron geweest voor dit onderzoek. Niet alle sectoren zijn echter terug te vinden in de OESO bestanden. Zo is voor bijvoorbeeld de sectoren sociale veiligheid, wonen, cultuur en sport, en milieu gebruik gemaakt van andere databronnen. Het SCP heeft de gegevens over de verschillende sectoren bewerkt, vergelijkbaar gemaakt en in de tijd (1995-2009) op een rij gezet. Over de meest recente (crisis)jaren zijn internationaal nog onvoldoende gegevens beschikbaar.

Zes van de 34 OESO-landen zijn afgefallen omdat ze voor de vergelijking te afwijkend zijn wat betreft welvaartsniveau (Turkije) of bevolkingsgrootte (Luxemburg).

Meer geld gaat niet altijd samen met betere prestaties

Voor de meeste sectoren wordt er geen relatie gevonden tussen uitgaven en prestaties. Dit illustreert dat het belangrijker is hoe de publieke sector is ingericht dan hoeveel geld er aan wordt uitgegeven. Weliswaar bereiken de Scandinavische landen hele goede prestaties bij een hoog uitgavenniveau, maar de Mediterrane landen presteren matig terwijl de publieke sector in die landen ook groot is. De Oost Aziatische landen weten daarentegen met een relatief kleine publieke sector heel behoorlijke resultaten te behalen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het voor veel sectoren lastig in beeld is te brengen wat burgers zelf dienen te betalen. Uit de beschikbare gegevens voor de gezondheidszorg valt bijvoorbeeld af te leiden dat de eigen betalingen op dit gebied in Nederland relatief erg bescheiden zijn.

Bijna 50% van het bruto nationaal product gaat naar de publieke sector

Uit gegevens van de OESO valt af te leiden dat landen gemiddeld 49% van het bruto nationaal product besteden aan de publieke sector. Sociale zekerheid is de grootste uitgavenpost met gemiddeld 18% van het bruto binnenlands product. Op enige afstand volgt gezondheidszorg, waar landen gemiddeld 10% van het BNP aan spenderen. De publieke sector varieert behoorlijk in omvang. De publieke sector is gemiddeld het grootst in de Scandinavische landen met een omvang van 55% van het BNP. In de meeste Continentale en Mediterrane landen is de publieke sector van vergelijkbare omvang als in de Scandinavische landen. Dat geldt ook voor Nederland, waar de omvang van de publieke sector uitkomt op 53% van het BNP. De publieke sector is het kleinst in de Oost Aziatische landen, waar deze 40% van het BNP beslaat. Ook in de Angelsaksische en Oost Europese landen is met 47% van het BNP de publieke sector iets kleiner dan gemiddeld.

Ook bij de best presterend landen is er ruimte voor verbetering

De prestaties van de publieke sector worden gewaardeerd op een schaal van 0 tot 10. Hierbij zijn prestaties gemeten door per sector naar verschillende prestatie-indicatoren te kijken. Bij zorg gaat het bijvoorbeeld om zaken als levensverwachting en kindersterfte en bij onderwijs om aantal jonge volwassenen met een startkwalificatie en schoolresultaten. Een land waar de prestaties voor een sector gemiddeld zijn, krijgt het rapportcijfer 5. Vervolgens wordt weer gekeken naar het gemiddelde cijfer over alle negen sectoren die deel uitmaken van de publieke sector.

Geen enkel land scoort gemiddeld over alle sectoren hoger dan een 7. Noorwegen presteert van alle landen het best met een gemiddeld rapportcijfer van 6,7. Vooral op het gebied van sociale zekerheid en openbaar bestuur laat Noorwegen goede resultaten zien met het rapportcijfer 8. Op het gebied van sociale veiligheid wordt echter slechts een 4,5 behaald. De andere landen in de top zeven van best presterende landen zijn Japan, Zweden, Finland, Zwitserland, Denemarken en Nederland. Het rapportcijfer voor deze landen ligt tussen de 6,5 en 6,1. Voor elk van deze landen is er minstens één sector aan te wijzen waar de prestaties duidelijk kunnen worden verbeterd. Zo scoren Japan en Nederland slechts een 4 op het gebied van milieu. Zweden, Denemarken en Nederland scoren een 4 op het gebied van sociale veiligheid. Finland scoort een 4,5 op gezondheidszorg en Zwitserland een 3 op het gebied van openbaar bestuur.

Mediterrane en Oost Europese landen blijven achter

De prestaties van de publieke sector van de Mediterrane en Oost Europese landen liggen onder het gemiddelde. Dit geldt ook voor de Verenigde Staten met een gemiddeld rapportcijfer van 3,3. Hekkensluiter is Griekenland dat slechts een 2,7 haalt en op alle sectoren ondergemiddeld presteert. De prestaties van België komen met een rapportcijfer van 4,5 overeen met die van Italië en Spanje. Hiermee behoort ook België tot de groep landen die matig presteren.

Nederland behoort tot de subtop

Op de terreinen sociale zekerheid en cultuur en recreatie behoort Nederland tot de best presterende landen. Nederland scoort hier een rapportcijfer 8. Ook op economische zaken en infrastructuur, wonen (in huurwoningen) en openbaar bestuur doet Nederland het met een 7 prima. Op onderwijs scoort Nederland een 6, en ook daarmee hoort het tot de zeven best presterende landen. Op het gebied van de gezondheidszorg scoort Nederland onder het gemiddelde met een ruime 4,5. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat prestaties van de gezondheidszorg in dit onderzoek worden gemeten in termen van gezondheid (levensverwachting, gezonde levensverwachting). De sectoren waar Nederland het minst presteert zijn sociale veiligheid en milieu, waar de rapportcijfers tussen de 3 en 4 liggen. Over alle sectoren bezien haalt Nederland een 6,1 en neemt daarmee de zevende positie in.

De prestaties van Nederland zijn over het algemeen iets beter dan men op grond van de uitgaven zou verwachten. Dit geldt vooral voor de sectoren onderwijs, openbaar bestuur, cultuur en sociale zekerheid. De uitgaven voor deze sectoren liggen rond het gemiddelde, terwijl de prestaties bovengemiddeld zijn. Voor de sectoren zorg, sociale veiligheid en met name milieu blijven de prestaties achter bij de uitgaven. De geografische omstandigheden maken het voor Nederland moeilijk goede prestaties te bereiken op het gebied van milieu. Met name de hoge

bevolkingsdichtheid speelt hierbij een rol. Op het gebied van wonen (huurwoningen) en economie en infrastructuur liggen de uitgaven iets boven het gemiddelde, maar dat geldt ook voor de prestaties.

Persbericht

Wat kan Nederland leren van andere landen?

Op basis van de gebruikte indicatoren en internationaal literatuuronderzoek is het mogelijk voor een aantal sectoren verbeterpunten aan te wijzen. Voor onderwijs zou er meer aandacht kunnen worden besteed aan de kwaliteit van docenten. In vergelijking met de best presterende landen lijkt Nederland hier terrein te verliezen. Zo zou er bijvoorbeeld voor docenten meer ruimte moeten komen om zich te ontwikkelen door middel van het volgen van opleidingen en cursussen. Daarnaast zou het vak van docent aantrekkelijker gemaakt kunnen worden voor havo en vwo-scholieren, aangezien die er steeds minder vaak voor kiezen om leraar te worden. In de zorg zien we dat Nederland nu al relatief veel geld uitgeeft aan langdurige zorg, terwijl de vergrijzing hier nog minder ver is gevorderd dan in andere landen. Er wordt in Nederland vooral relatief veel uitgegeven aan intramurale zorg, terwijl in andere landen ouderenzorg vaak bestaat uit thuiszorg. Het huidige beleidsstreven in Nederland om ouderen zo lang mogelijk thuis zorg te laten ontvangen sluit hier overigens al op aan. Op het gebied van sociale veiligheid is uit vergelijking met resultaten in andere landen gebleken dat inzet op preventie meer oplevert dan inzet op repressie. Hierbij gaat het niet alleen om preventie door de overheid, maar ook door de burger, die bijvoorbeeld zijn woning beter beveiligd.

SCP-publicatie 2012/14, *Comparing countries on public performance. A study of public sector performance in 28 countries*, Jedid-Jah Jonker (eindredactie), Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, mei 2012, ISBN 978 90 377 0584 3, prijs € 24,50

De publicatie is verkrijgbaar bij de (internet-)boekhandel of te bestellen of te downloaden via de website: www.scp.nl

Voor meer informatie over de inhoud van de publicatie: SCP: Jedid-Jah Jonker, tel: 070 – 340 7935, email: j.jonker@scp.nl.

Voor algemene vragen: Irma Schenk, tel: 070 – 340 5605, email: i.schenk@scp.nl